

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

20.3.2026 г.

X РД09-1110/20.03.2026 г.

Регистрационен №
Министерство на образованието и науката
Signed by: Lyubka Ivanova Stoyanova

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавен изпит за придобиване на първа и втора степен на професионална квалификация за професия код **081108** „Пчеларство“ от професионално направление код **0811** „Растениевъдство, животновъдство и рибно стопанство“ съгласно приложението.

20.3.2026 г.

X

ПРОФ. СЕРГЕЙ ИГНАТОВ
Министерство на образованието и науката
Signed by: Sergei Simeonov Ignatov

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

**НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ**

Професионално направление						
Код: 0811	Растениевъдство, животновъдство и рибно стопанство					
Професия						
Код: 081108	Пчеларство					
Степени на професионална квалификация			I	II	-	-
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)			2	3	-	-
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)			2	3	-	-

София, 2026 г.

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавен изпит за придобиване на първа и втора степен на професионална квалификация по професия код 081108 „Пчеларство“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на всяка степен на професионална квалификация.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от ЗПОО и чл. 2, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

1. Част по теория на професията

- изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема и дидактически материали (осигуряват се от обучаващата институция);
- критерии за оценяване на изпитните теми;
- указания за разработване на писмен тест.

2. Част по практика на професията

- указания за съдържанието на индивидуалните задания;
- критерии за оценяване на индивидуалните задания.

3. Система за оценяване

4. Приложения

- образец на изпитен билет – част по теория на професията;
- образец на индивидуално задание по практика.

III. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

1. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ПЪРВА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: Биология на пчелите и пчелното семейство.
Мерки за безопасна работа. Центрофуга за мед

Критерии за преценка на пчелните семейства. Видове пчелни индивиди. Видове пило. Стадиите на развитие на пчелите. Мерки за безопасна работа с пчели – лични предпазни средства. Основните национални и европейски изисквания за опазване на околната среда в селското стопанство. Устройството и принципът на действие на радиална центрофуга за мед.

Дидактически материали: схема на радиална центрофуга за мед

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1. Разпознава и сравнява по различни признаци видовете пчелни индивиди	15
2. Посочва критериите за преценка на пчелните семейства	15
3. Разпознава видовете пило	15
4. Описва състава на пчелното семейство	15
5. Описва необходимостта от използване на лични предпазни средства	10
6. Обяснява основните национални и европейски изисквания за опазване на околната среда в селското стопанство	15
7. Описва устройството и принципа на действие на радиална центрофуга за мед	15
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: Подхранване на пчелните семейства. Етапи на развитие на медоносната пчела. Пчеларски инвентар за монтиране на восьъчни основи

Подхранване на пчелните семейства – необходимост от подхранване, концентрация и моменти на залагане. Етапи на развитие на медоносната пчела. Пчеларски инвентар – инструменти и материали за монтиране на восьъчни основи.

Дидактически материали: стенд за лепене на восьъчни основи

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Познава моментите (случаите), при които пчелното семейство се нуждае от подхранване	20
2. Познава етапите на развитие на медоносната пчела	20

3. Описва концентрацията и момента на залагане на захарния сироп или твърдата храна	20
4. Описва видовете инструменти и материали за монтиране на восъчни основи	20
5. Обяснява устройството и функцията на стенд за лепене на восъчни основи	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Пчелни продукти – цветен прашец. Медоносни растения. Пчеларски инвентар за изваждане и пренасяне на питите

Какво представлява цветния прашец. Начин на получаване и значението му за пчелите и човека. Медоносни растения – овощни медоносни видове. Пчеларски инвентар за изваждане и пренасяне на питите.

Дидактически материали: схема на вейлка за пчелен прашец

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Обяснява състава и начина на получаване на цветния прашец	15
2. Познава значението на цветния прашец за пчелите и човека	15
3. Изброява видове медоносни растения	15
4. Описва овощни видове медоносни растения	20
5. Изброява и описва пчеларски инвентар за изваждане и пренасяне на питите	15
6. Обяснява устройството и функцията на вейлка за пчелен прашец	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4: Зазимяване на пчелните семейства. Пчелни продукти – пчелен мед. Декантираща вана за мед

Зазимяване на пчелните семейства. Подготовка на пчелите за зимуване, осведомителен есенен преглед на пчелните семейства. Видовете пчелен мед, особености и значение. Органолептичните характеристики на видовете мед (нектарен, листов, манов и смес). Декантираща вана за мед.

Дидактически материали: схема на декантираща вана за мед

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Описва начина на зазимяване на пчелното семейство	15
2. Назовава дейности по подготовката на пчелите за зимуване	15
3. Описва целта и посочва времето за провеждане на осведомителния есенен преглед на пчелните семейства	20

4. Познава видовете пчелен мед и обяснява особеностите и значението му	15
5. Описва органолептичните характеристики на видовете мед (нектарен, листов, манов и смес)	15
6. Описва схема и начин на работа с декантираща вана за мед	20
Общ брой точки:	100

**ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Грижи за пчелните семейства през пролетта.
Медоносни растения през пролетната паша**

Осведомителен преглед. Пролетно подбудително подхранване. Разширяване и обновяване на пчелните гнезда. Получаване и съхраняване на меда. Видове медоносни растения през пролетната паша.

Дидактически материали: хербарии или схематични изображения на медоносни растения

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Описва необходимостта от извършване на осведомителен преглед на пчелното семейство през пролетта	20
2. Описва как се извършва подбудително подхранване на пчелите през пролетта	20
3. Описва начина на разширяване и обновяване на пчелните гнезда. Обяснява необходимостта от това	20
4. Познава начина на получаване и условията на съхраняване на меда	20
5. Познава видовете медоносни растения през пролетната паша	20
Общ брой точки:	100

2. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

**ИЗПИТНА ТЕМА № 1: Работа на пчелина по време на главната паша.
Медоносни растения. Изваждане на питите и центрофугиране на меда. Видове центрофуги**

Използване на главната паша и поставяне на магазините. Видове медоносни растения през пролетната паша. Изваждане на питите и центрофугиране на меда. Видове центрофуги – хордиални и радиални.

Дидактически материали: схема на хордиална центрофуга

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1. Описва изискванията за правилно поставяне на магазините и използване на паша	20
2. Описва подготовката и изискванията за получаване на качествен пчелен мед	20
3. Описва начините на изваждане на питите и центрофугиране на меда	15
4. Разпознава видовете центрофуги и тяхното използване – хордиални и радиални	15
5. Познава видове медоносни растения през пролетната паша	15
6. Описва схема и принцип на действие на хордиална центрофуга	15
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: Системи кошери за отглеждане на пчелни семейства. Уреди за непосредствена работа с пчелите

Заселване на многокорпусния кошер. Работа с многокорпусния кошер. Материали и схеми за изработване на Дадан-Блатови кошери. Заселване на Дадан-Блатовия кошер. Работа с Дадан-Блатовия кошер. Кошер лежак. Уреди за непосредствена работа с пчелите. Спазване на здравословни и безопасни условия на работа.

Дидактически материали: схема на кошер лежак

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Описва начините на заселване на многокорпусния кошер	15
2. Посочва дейности, необходими за работа с многокорпусните кошери	15
3. Описва видовете материали и схеми, необходими за изработването на Дадан-Блатови кошери	20
4. Познава методите за заселване на кошерите. Посочва особеностите на работа с Дадан-Блатови кошери	15
5. Познава устройството на кошера лежак и описва как се работи с него	15
6. Познава уредите за непосредствена работа и описва начина на безопасна работа с тях	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Размножаване на пчелите. Образуване на прости и сборни отводки. Медоносни култури

Оплождане на пчелата майка. Грижи за пчелата майка и преценка за подмяната ѝ. Естествено роене на пчелите. Мерки за предотвратяване. Изкуствено размножаване на

пчелите. Образуване на прости и сборни отводки. Културни медоносни растения. Клетки за придаване и пренос на пчелни майки.

Дидактически материали: снимки и схеми на клетки за придаване и пренос на пчелни майки

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Описва особеностите при оплождането на пчелата майка	20
2. Описва основните грижи, необходими за пчелата майка и необходимостта за нейната подмяна	15
3. Описва естественото роене на пчелите – посочва причините и набелязва мерки за предотвратяването му	15
4. Обяснява значението и посочва начините на изкуственото размножаване	20
5. Описва начините за образуване на прости и сборни отводки	10
6. Познава видовете културни медоносни растения	10
7. Изброява и описва клетки за придаване и пренос на пчелни майки	10
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4: Болести по пилото. Неприятел и вредители на пчелите. Диворастяща медоносна растителност и меден баланс

Причинители на болести по пилото, признаци на проявление и разпространение на болестта. Видовете врагове и вредители на пчелите. Профилактични и оздравителни мероприятия в пчеларството. Видове диворастяща медоносна растителност и нейните календарни характеристики. Меден баланс.

Дидактически материали: образни материали, визуализиращи диворастящи медоносни растения

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Посочва причинители на болести по пилото, описва признаците на проявление и разпространение на болестта	15
2. Назовава видовете врагове и вредители на пчелите	15
3. Описва нанесените щети от неприятел и вредители на пчелите	15
4. Описва профилактични и оздравителни мероприятия в пчеларството и посочва начина на прилагането им	20
5. Описва особеностите при съставяне на меден баланс на пчелната паша	15
6. Описва видовете диворастяща медоносна растителност	10
7. Познава календарните характеристики на диворастяща медоносна	10

растителност	
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Прегледи на пчелните семейства. Поведение на пчелите

Видове прегледи. Задължителни сезонни осведомителни прегледи на пчелните семейства – начин и ред на извършването им. Правила за безопасна работа при извършването на прегледи на пчелните семейства. Поведение, сигнализация и взаимоотношения на пчелите. Дигитални технологии в пчеларството.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Назовава видовете прегледи (външен, вътрешен, частичен, пълен, профилактичен, лечебен и др.). Разяснява начина на извършването им	15
2. Изброява задължителните сезонни осведомителни прегледи на пчелните семейства (пролетен, преди главната паша, след приключване на медосбора и при зазимяването). Обяснява начина и реда на извършването им	15
3. Познава правилата за безопасна работа при извършването на прегледи на пчелните семейства	15
4. Пояснява как данните от наблюдението на поведението на пчелите могат да се използват за оценка на риска за семейството	20
5. Обяснява възможностите за приложение на дигиталните технологии в съвременното пчеларство	20
6. Представя ползите от използването на електронната платформа на Българската агенция за безопасност на храните (БАБХ) за оповестяване на растителнозащитните, дезинфекционните и дезинсекционни дейности (ЕПОПДД)	15
Общ брой точки:	100

IV. УКАЗАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПИСМЕН ТЕСТ

1. Структура на теста и изисквания към тестовите задачи

Всеки тест се състои от 20 въпроса/задачи и обхваща всички теми от националната изпитна програма за съответната степен на професионална квалификация по професията. Тестовите включват следните модули:

Модул А: Титулна страница – съдържа наименование на институцията, от името на която се предлага тестът, и инструкция за работа с теста. Инструкцията съдържа информация относно:

- целта на теста;
- начините за нанасяне на отговорите;
- права и задължения на учениците по време на изпита;

- начините за оценка на тестовите резултати;
- времето за решаване на теста.

Модул Б: Тест – изписва се вариант на теста. Тестовите въпроси/задачи се подреждат по един от следните критерии:

- по логиката на учебното съдържание;
- според типа на отговора.

Модул В: Еталон на верния отговор и ключ за оценяване – предназначени за комисията за подготовка и оценяване на изпита – част по теория на професията.

2. Изисквания към тестовите въпроси/задачи

Всяка тестова задача проверява компетентности съобразно нивото по НКР/ЕКР, както следва:

- за първа степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 2) – компетентности, необходими за изпълнение на еднотипни задачи при познати условия;
- за втора степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 3) – компетентности, необходими за изпълнение на еднотипни задачи, за решаване на рутинни проблеми и за извършване на рутинни дейности, както и ограничен набор от практически знания, необходими за изпълнението на по-сложни задачи в познати условия.

Тестовите въпроси/задачи се разработват в съответствие с матрицата на теста, както следва:

Изпитна тема №	I степен на професионална квалификация Тежест 30%		II степен на професионална квалификация Тежест 40%	
	Брой тестови задачи	Максимален брой точки	Брой тестови задачи	Максимален брой точки
1	4	20	4	20
2	4	20	4	20
3	4	20	4	20
4	4	20	4	20
5	4	20	4	20
6				
7				
8				
9				
10				
	20	100	20	100
Максималният брой точки за всяка тестова задача е 5 точки. При оценка на резултатите от теста максималният брой точки се поставя при пълен и верен отговор, съвпадащ с ключа за оценяване. Частично верните отговори носят по-малък брой точки съобразно ключа за оценяване.				

V. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

1. Указание за съдържанието на индивидуалните задания

Индивидуалното задание за частта по практика на професията съдържа темата на индивидуалното задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието.

Всяко индивидуално задание за държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – част по практика на професията включва:

- тема в съответствие с единиците резултати от учене в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията, като за обучаемите, които придобиват по-високата степен на професионална квалификация, индивидуалното задание може да съдържа извършване компетентности за по-ниската степен на професионална квалификация по съответната професия;
- указания (инструкции/изисквания) за изпълнение;
- критерии за оценяване.

По решение на комисията за провеждане и оценяване на изпита – част по практика на професията, могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното задание.

2. Критерии за оценяване

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда ^{1*}	да/не
1.1.	Изпълнява дейностите при спазване на необходимите мерки за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд	да/не
1.2.	Създава организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на работното място	да/не
1.3.	Предотвратява опасните ситуации, които могат да възникнат по време на работа	да/не
2.	Ефективна организация на работното място	5
2.1.	Планира ефективно работния процес	2
2.2.	Разпределя трудовите дейности в работния процес съобразно поставената задача и времето за нейното изпълнение	2
2.3.	Познава и прилага установените стандарти за осъществяване на дейността	1

^{1*} Критерий 1 няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашава собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя **оценка слаб (2)**.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
3.	Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията	5
3.1.	Познава и прилага нормативните изисквания в съответната професионална област	3
3.2.	Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с индивидуалното задание	2
4.	Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание	20
4.1.	Целесъобразно използва материали, детайли и инструменти според изпитното задание	10
4.2.	Правилно подбира количеството и качеството на материали, детайли и инструменти	10
5.	Спазване на технологичната последователност на операциите според индивидуалното задание	20
5.1.	Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите	10
5.2.	Организира дейността си при спазване на технологичната последователност на операциите в процеса на работа	10
6.	Качество на изпълнението на индивидуалното задание	50
6.1.	Всяка завършена дейност съответства на изискванията на съответната технология	20
6.2.	Крайнният резултат съответства на зададените параметри и отговаря на изискванията в стандартите	20
6.3.	Изпълнява задачата в поставения срок	10
Общ брой точки:		100

VI. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на квалификация по професия код 081108 „Пчеларство“ е в точки, както следва:

- част по теория на професията – максимално 100 точки;
- част по практика на професията – максимално 100 точки.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е, както следва:

- за първа степен на професионална квалификация – в съотношение 30 процента частта по теория на професията и 70 процента частта по практика на професията от общия брой точки. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,3 \times \text{получения брой точки от част по теория на професията} + 0,7 \times \text{получения брой точки от част по практика на професията}$;
- за втора степен на професионална квалификация – в съотношение 40 процента частта по теория на професията и 60 процента частта по практика на

професията от общия брой точки. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,4 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията + $0,6 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки $\times$ 0,06.

Окончателната оценка от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател „слаб“;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател „среден“;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател „добър“;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател „много добър“;
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател „отличен“.

VII. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Образец на изпитен билет – част по теория на професията

Изпитен билет – част по теория на професията

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ... СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

по професия код „.....“

Изпитен билет № ...

Изпитна тема:

.....
.....
.....
.....
.....
(изписва се точното наименование на темата с кратко описание на учебното съдържание)

Описание на дидактическите материали (ако е приложимо)

.....
.....
.....
.....
.....

Председател на изпитната комисия :
(име, фамилия) (подпис)

*Директор/ръководител
на обучаващата институция:*
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/
обучаващата институция)

2. Образец на индивидуално задание по практика

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ... СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

по професия код „.....“

Индивидуално задание №

На
(трите имена на ученика/обучавания)

..... клас/курс, начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:

1. Да се
(вписва се темата на индивидуалното задание)

а. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното задание:

.....
.....
.....
.....
.....

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител
на обучаващата институция:
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/
обучаващата институция)